

Muistonäyttelyn kauneusvirhe

Motto: »Ns. maailmanparantajista muodostavat oikeakielisyyshintoilijat oman ryhmänsä.»
(US:n yleisönosastossa STT)

Helena Schjerfbeckin muistonäyttelyssä kävijä ei voinut olla hämmästellemättä jyrkkää ristiriitaa, joka valitsi huolitellun näyttelyn ja sen opasvihkon huolimattoman tekstin välillä. Luettelon johdannon suomenkielinen osa oli nim. julkaistu peräti keskenräisenä, jopa virheikkäänä, niin että

parin sivun pituisessa kirjoituksessa rikottiin vuorotellen kaikkia korrektin ilmauksen vaatimuksia vastaan.

Välimerkkirikkeet (mm. päälauseen keskellä olevan relatiivilauseen ja lauseenvastikkeen yhteydessä) sekä lievät tai karkeat oikeinkirjoitusvirheet (Stenman -nimen genetiivissä geminaatta -n ja toinenkin sukunimi, Ylikangas, väärin ruotsalaisessa esipuheessa, aatio-loppu lyhytvokaalisena; tekijännimi ilman j:tä, yhdys-

sana erillään) voitaneen vielä nimetä latojan korjaamatta jääneiksi huolimattomuuksiksi, niin tökeröiltä kuin ne vaikuttavatkin arvokkaassa ympäristössään. Samaten voinee joku pitää moisessa tilapäajulkaisussa esiintyneiden yksittäisten sanontojen, kuten 'tapahtumarikas', 'tällainen ei ole niin ainutlaatuista' ('niin' painottomana adverbina) ja 'äärimmäisen yliherkkä' osoittamista tarpeettoman »kielipoliisimaisena».

Pahimmat moitteet kohdistuvatkin painavammalle taholle: ilmaisun kauttaaltaiseen sekavuuteen ja epäsuomalaisuuteen, joka pakottaa etsimään kirjoittajan todellista tarkoitusta ruotsinkieliseltä puolelta. Niinpä lauseessa »etteivät ne ainoastaan anna hänelle itsestään selvää asemaa yhtenä aikansa suurimpana taiteilijana Suomessa ja Pohjoismaissa, vaan koko maailmassa» tekee ainoastaan-sanan väärrään kohtaan sijoittaminen koko rakennelmasta raajarikon. Eikä »esipuheessaan eräessä Tukholman näyttelyjen luettelossa Gösta Stenman kirjoitti» vaikuta v. 1954 kirjoitetulta suomalta.

Schjerfbeckin elämäkerran (tekstissä: elämäkerran) ansiokkaan laittijan H. Ahtelan sanoiksi osoitetaan lainausmerkein seuraava virke: »Lukuunottamatta muutamia harvoja vihittyjä oli kaikille täysin uutta, että maassamme oli työskennellyt jo yli viisikymmentä vuotta (!) taiteilijatar, jonka luomisesta ei oltu vuosikymmeniin mitään aavistettu». Jos alkutekstissä todella puhutaan 'vihityistä' (kun jo puoli vuosisataa sitten Cannelinin sanakirja käänsi invigd-ilmaisun 'asiasta perillä olemiseksi' ja kun moni muukin suomalainen sanonta olisi tähän ollut tarjolla — mikäli ei jätä koko 'vihittyjä' -sanaa tarpeettomana pois)

tai 'luomisesta' luovan työskentelyn tms. asemesta, olisi ollut syytä valita edustavampi sitaatti, varsinkin kun virkkeessä on paljon muutakin korjattavaa.

Oppaan johdanto päättyy Schjerfbeckin taiteen kerääjän ja tuntijan Gösta Stenmanin hienoon luonnehdintaan. Ruotsinkielisinä sanat kuuluvat: »Vad fick H. S. av sitt asketiska och sjukliga liv? — — Hon fick på sitt eget språk ge doften och skönheten av ett ansikte och en blomma. Det var hennes arvedel, den högsta och enda materiella förmån hon ser någon mening i. En sällsam, en sällsynt lycka fyller henne. En reflex i hennes verk av Rikets tillkommande på jorden är de stilla begrundarnas belöning inför hennes målningar». — Suomeksi niitä ei pitäisi oppaasta lukeakaan, siksi puutteellinen ja kömpelö on suomenostulkinta: »Mitä sai H. S. askeettisesta ja kivulloisesta elämästään? — — Hän sai omalla kielellään paljastaa kukan tuoksun ja kauneuden. Se oli hänen perintöosansa, korkein ja ainoa etuoikeus, joka hänestä mitään merkitsi. Ihmeellinen harvinainen onni täytti hänet. Hiljaisten tutkistelioiden (!) palkinto hänen maalauksiensa edessä on heijastusta Valtakunnan tulemisesta maan päälle».

Muistonäyttelyn luettelo, joka ulkoasultaan on sangen miellyttävä, arvokkaalle paperille painettu ja kuvitettu, ei liene syntynyt niin kiireisesti, ettei sen johdantotekstin paria suomenkieliseksi tarkoitettua sivua olisi ehditty korjata ja viimeistellä. Sitä ei olisi vaatinut vain näyttelyn merkittävyys ja kirjoittajan tieteellinen asiantuntemus, vaan ennen kaikkea suomen kielen ja Helena Schjerfbeckin arvo.

VUOKKO RAEKALLIO-TEPPO